

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՈՒՍՈՒՑԻԶՆԵՐԻ
ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐ

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Մասնագիտություն՝ Պատմություն

Թեմա՝ Ժամանակակից մեթոդների կիրառումը ուսուցման գործընթացում : Արցախյան շարժումը:

Կատարող՝ Հոռոմսիմ Սարգսյան
Ազգանուն, անուն, հայրանուն

Զարթոնքի միջև. դպրոց

Մենթոր ուսուցիչ՝ Շ. Վարդանյան
Ազգանուն, անուն, գիտական աստիճան, կոչում

Քովանդակություն

Ներածություն	3-4
Ժամանակակից մեթոդների կիրառումը հայոց պատմության ուսուցման գործընթացում : Արցախյան շարժումը :	5-13
Եզրակացություն	14
Օգտագործված գրականության ցանկ	15

Ներածություն

Պատմության առարկայի դասավանդման գլխավոր նպատակն է աշակերտների մոտ ձևավորել հայեցակարգային մոտեցումներ ազգային արժեհամակարգի , աշխարհայացքի, աշխարհըմբռնման հանգուցային հարցերի նկատմամբ : Առաջնահերթ խնդիր է նաև օգնել աշակերտին ` զարգացնելու իր կարողություններն ու հմտությունները , իմաստավորելու և յուրացնելու ազգային արժեհամակարգի տարրերը :

Պատմության դասի նպատակն է ապահովել, որ աշակերտները տիրապետեն պատմական գիտելիքին , նպաստել բարոյական որակների զարգացմանը և զարգացնել արդիականության հետ կապված պատմական փորձը վերլուծելու հմտություններ : Պատմության դպրոցական դասընթացը , որպես առարկա հանրակրթական դպրոցում , պետք է ուղղված լինի մարդկության պատմական ուղու , սոցիալական փորձի , գիտելիքների հիմունքների յուրացմանը , պատմական դարաշրջանի մասին կոնկրետ պատկերացումների ձևավորմանը , պատմական աղբյուրների հետ աշխատելուն : Պատմական իրադարձությունները լուսաբանելիս անհրա-եշտ է օգտագործել փոխաբերական և էմոցիոնալ միջոցների ողջ զինանոցը , քանի որ անբավարար հուզական ազդեցությունը առաջացնում է պատմական գործընթացի որոշակի պարզեցում, չափից ավելի սոցիոլոգիա :

Անհերքելի է գիտելիքների, մտավոր կարողությունների դերը մարդկանց աշխատանքային գործունեության արդյունավետության բարձրացման գործում : Սակայն հաճախ սովորողնորը դժվարանում են կողմնորոշվել գործնականում, երբ անհրաժեշտ է գիտելիքները կիրառել կոնկրետ , ոչ

ստանդարտ իրավիճակներում, այսինքն նրանց << պարունակությունը >> խանգարում է նրանց շարժունակությանը : Խոսքը վերաբերում է գիտելիքի շարժունակության , մտքի ճկունության , ակտիվության , ինքնուրույնության բացակայությանը , գիտելիքները գործնականում կիրառելու անկարողությանը :

Ժամանակակից տարբեր մեթոդների և ռազմավարությունների կիրառումը բացառիկ դեր կարող է ունենալ սովորողների տարածական պատկերացումների և երևակայության ձևավորման ու զարգացման գործում :

Հետազոտական աշխատանքի նպատակը: Հետազոտական աշխատանքի նպատակն է ուսումնասիրել ժամանակակից մեթոդների և ռազմավարությունների օգտագործումը պատմության ուսուցման ընթացքում :

Որպես օրինակ կօգտագործեմ Արցախյան շարժումը թեման :

Աշխատանքը կազմված է` ներածական մասից, հիմնական մասից եզրակացությունից և օգտագործված գրականության ցանկից :

Ժամանակակից մեթոդների կիրառումը պատմության ուսուցման ընթացքում :

Արցախյան շարժումը :

Մեր ժողովրդի անցած ուղին , կենսագրությունը , դարերի ընթացքում կերտած հոգևոր և նյութական արժեքների ամբողջությունը առանձնահատուկ նշանակություն ունեն հայ ժողովրդի համար : Սեփական պատմությունը իմանալը հնարավորություն է տալիս իրականացնելու ազգային նպատակները, պահպանելու և ապահովելու հայի, որպես տեսակի , շարունակությունը : Զայոց պատմության յուրահատուկ գծերից է ազատության և անկախության պահպանման կամ վերականգնման համար մղված դարավոր պայքարը : Այդ պատճառով է, որ առարկայի դասավանդման մեջ մեծ տեղ են զբաղեցնում Զայոց պատմության հերոսական էջերը, ազգային- ազատագրական պայքարի նախորդ և նորագույն փուլերը :

Զայոց պատմության իմացությունը հնարավորություն կտա ՀՀ ապագա քաղաքացիներին ուսումնառության ընթացքում ձեռք բերված գիտելիքներն ու ճանաչողական հմտությունները , հայկական քաղաքակրթության դարավոր ավանդույթները , փորձը և անցյալի դասերը լավագույնս ծառայեցնել ազատության և բարգավաճման ուղին բռնած Զայաստանի անկախ պետականությանը , պատկերացում կազմել համաշխարհային պատմության մեջ Զայաստանի և հայ ժողովրդի ունեցած տեղի և դերի մասին : Զայոց պատմությունն հանրակրթական առարկայի գլխավոր նպատակը պատմական գիտելիքներով զինված, ազգային ինքնագիտակցությամբ օժտված , ազգային և համաաժմարդկային արժեքներով առաջնորդվող, ազգային նկարագիր ունեցող հայ մարդու և քաղաքացու ձևավորումն է :

Այս նպատակից էլ բխում են հենկյալ հիմնական խնդիրները .

1. սովորողին հաղորդակին դարձնել նախորդ սերունդների ստեղծած հոգևոր-մշակութային արժեքներին ,
2. ցույց տալ Հայաստանի և հայ ժողովրդի պատմա-մշակութային ժառանգության տեղը և դերը համաշխարհային քաղաքակրթության մեջ,
3. ծանոթանալ և իմանալ սեփական ակունքները, ժողովրդի պատմական ընթացքը ժամանակի հոլովույթում,
4. օգնել հասկանալ պատմական իրադարձությունները, երևույթները և դասեր քաղել պատմությունից,
5. ցույց տալ սերունդների կապը, ինչը կնպաստի պատմական ժառանգականության ընկալմանը և պատմական փորձի յուրացմանը,
6. ամբողջացնել և համակարգել հայագիտական առարկաներից սովորողների ստացած գիտելիքները :¹

Մեր պատմության նորագույն շրջանի հերոսական էջերից է հանդիսանում Արցախյան առաջին պատերազմը : Աշխատանքը ամբողջական դարձնելու համար մեթոդական օրինակները կբերեն այս թեմայից :

Տվյալ թեման դասավանդելու ժամանակ կարող ենք օգտագործել <<պատմությունը ցույցի պաստառներով >> մեթոդը :² Սովորողները պետք է պատրաստեն պաստառներ , քննարկելով և վերլուծելով գուշակել իրական պատմական պաստառները կամ դրանց կարգախոսները : Օրինակ, կարող ենք ցուցադրել նկարներ կամ պաստառներ 1988-1991թթ. Թատերական հրապարակում տեղի ունեցած ցույցերից :

¹ Արևառույտյան Ա., Գուլբուդադյան Ա., Խաչատրյան Ս., Խրիմյան Ս., Պետրոսյան Մ., Մասնագիտական զարգացման ձեռնարկ, Կրթության
ինստ. հրատ. 2004 թ., էջ 42-45

² Բնչու՝ Բնչպե՞ս , Գիրք պատմության ուսուցման , Պարադիգմա, էջ

Կարող ենք ծածկել պաստառի վրա գրված կարգախոսները և թողնել, որ աշակերտները գուշակեն ,որ իրադարձությանն է վերաբերում :

Այս թեմայի շրջանակներում կարող ենք տալ հետևյալ հարցերը .

1. Քաղաքական և աշխարհաքաղաքական ի՞նչ իրադարձություն էր տիրում Հայաստանում և աշխարհում,երբ սկսվեց Ղարաբաղյան շարժումը:
2. Ովքե՞ր կարող էին դեմ լինել Ղարաբաղյան շարժմանը և ինչու ։

Կարող ենք աշակերտներին առաջարկել ստեղծել պաստառներ դասի

տվյալ թեմայի մասին ինքնուրույն:Աշակերտները ելնելով թեմայի մասին իրենց ունեցած գիտելիքներից,պետք է ներկայացնեն պատմական այն ժամանակաշրջանը,երբ սկսեց Արցախյան շարժումը:Սովորողները կարող են ներկայացնել պատառների միջոցով այն քայլերը ,որոնք

փորձեց իրականացնել ԼՂԻՄ մարզխորհուրդը խաղաղ ճանապարհով խնդիրը լուծելու համար (օրինակ՝ 1988թ. փետրվարի 20-ին ԼՂԻՄ մարզխորհուրդը դիմեց Ադրբեջանական ԽՍՀ,Հայկական ԽՍՀ և ԽՍՀՄ գերագույն խորհուրդին՝ մարզը Ադրբեջանի կազմից դուրս բերելու և Հայաստանի կազմի մեջ ընդգրկելու համար):Կարող են ներկայացնել նաև Սուևգայիթյան և Բաբվի ջարդերը և խորհրդային իշխանության անգործությունը այս անարդարության նկատմամբ:

Տվյալ թեմայի պարագայում տեղին կլինի օգտագործել <<պատմությունը թանգարանային ցուցադրությամբ >> մեթոդը:Արցախյան շարժման պատմության թանգարանի ցուցադրության համար աշակերտները կարող են օգտագործել տարբեր նյութեր՝ ներկայացնելով շարժման հրամանատարներին, ցուցադրելով նրանց նկարները,ներկայացնելով կենսագրությունը,նրանց ունեցած ավանդը:

Օրինակ՝ Թաթուլ Կրպեյան

Ծնվել է՝ 1965 ապրիլի 21-ին Հայաստանի Թալինի շրջանի Արեգ գյուղում:1972-1982թթ. սովորել է հայրենի գյուղում,ծառայել է խորհրդային բանակում : 1985-1986 թթ. սովորել և գերազանցությամբ ավարտել է Թալինի N76 պրոֆտեխնիկական ուսումնարանը,այնուհետև 1987-1990թթ. սովորել է ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետում:Եղել է

<<Միացում>> կազմակերպության անդամ: Իր իսկ հիմնած խմբով 1990թ. սեպտեմբերից մինչև 1991թ. մայիսը ղեկավարել է Գետաշենի ենթաշրջանի ինքնապաշտպանությունը: Չոհվել է 1991թ. ապրիլի 30-ին՝ <<Օղակ>> գործողության ժամանակ:

Չետաքրքիր կլիներ կիրառել <<ինչ կլիներ, եթե >> այլընտրանքային պատմության մեթոդը: Սա կոզնի աշակերտներին, ավելի խորը դիտարկել պատճառահետևանքային կապերը, որոշել այս կամ այն գործոնի կարևորությունը:

1992թ. մայիսի 4-ին որոշվեց իրագործել <<Հարսանիք լեռներում>> գործողությունը: Սկսվեց Շուշիի ազատագրումը: Ռազմական գործողությունների ընթացքում Արկադի Տեր-Թադևոսյանի կողքին էին գեներալ՝ Գ. Դալիբալյանը, շտաբի պետ՝ Ֆ. Գզոլյանը և ուրիշներ: Թշնամին ուներ 2300 զինյալ, իսկ գրոհող հայկական ուժերը՝ 1700: Հրամանատարներ էին նշանակվել՝ Ս. Օհանյանը, Վ. Զիթյանը, Ա. Կարապետյանը, Ա. Դուլյանը և ուրիշներ: Մայիսի 8-ի գիշերը՝ 2:30-ին, հրետանային կրակի ներքո բոլոր 4 ուղղություններով սկսվեց գրոհը: Մայիսի 8-ի կեսօրին Շուշիի պաշտպանությունը ճեղքված էր հյուսիսից և արևելքից, ժամը 18:00-ին հայ ազատամարտիկները ազատագրեցին քաղաքի կենտրոնը: Մայիսի 9-ի կեսօրին թշնամին դիմեց փախուստի:

Որ՞ գործոններն են ազդել իրադարձությունների այս ընթացքի վրա:

1. Մայրաքաղաքը սովի եզրին էր, ստեփանակերտի և հարակից շրջանների անվտանգության համար Շուշիի ազտագրումը անհրաժեշտություն էր:
2. Փետրվարի 26-ին Խոջալուում ադրբեջանցիները կրել էին պարտություն, նրանց մարտական ոգին ընկել էր, անհրաժեշտ էր օգտագործել պահը և հարվածել թշնամուն:

3. Շուշիի ազատագրումը կբարձրացնեն ժողովրդի մարտական ոգին և բարոյա-հոգեբանական հարված կհասցնեն թշնամուն:

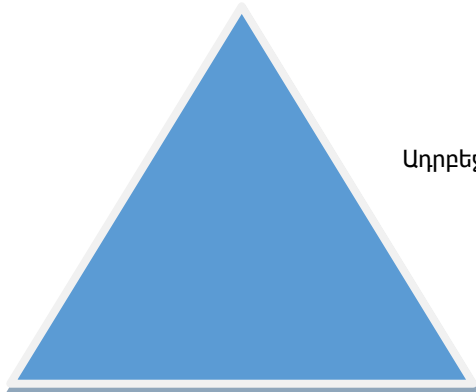
Եղանակային պայմանները արդեն բարենպաստ էին:

Այլընտրանքային այլ սցենար:Եթե չլինեին նշված գործոներից մի քանիսը, հեշտությամբ կփոխվեր ամբողջ պատմական սցենարը:

1. Եթե ադրբեջանական ուժերը պարտություն կրած չլինեին հոջալուում կամ դրանից առաջ, հայ զինվորականները չէին նախաձեռնի բարդ աշխարհագրական դիրք ունեցող, լավ պաշտպանվող քաղաքի ազատագրումը:
2. Եթե Ստեփանակերտի և հարակից շրջանների բնակիչների վիճակը օրհասական չլիներ, միգրացիոն հետաձգվեր նաև Շուշիի ազատագրման գործընթացը:
3. Եթե եղանակային պայմանները բարենպաստ չլինեին, չէր հաջողվի իրականացնել նման բարդ գործողություն:

Թեմայի ուսուցման շրջանակներում կարող ենք կիրառել եռանկյունացում. գնահատիր երեք գործոն միաժամանակ մեթոդը: Աշակերտները պետք է գծեն եռանկյունի և յուրաքանչյուր գագաթի մոտ գրեն թեմայի վերաբերյալ որևէ մեկնաբանություն: Յուրաքանչյուր աշակերտ պետք է մոտենա և գրի իր անուն ազգանունը այն մեկնաբանության մոտ, որի հետ համաձայն է:

Անհրաժեշտ էր Հայաստանին և Ադրբեջանին:

Կնքվեց Ռուսաստանի ազդեցության ներքո:

Ադրբեջանին անհրաժեշտ էր կանգնեցնել հայերի առաջխաղացումը:

1994թ. մայիսի 12-ից կողմերի միջև հաստատվում և անժամկետ զինադադար :

Մեկնաբանություն 1. Չինադադարը հաստատվում է, որովհետև Ադրբեջանին այլ ելք չէր մնում , քան կանգնեցնել հայերի առաջխաղացումը :

Մեկնաբանություն 2. Չինադադարը հաստատվում է , քանի որ գործընթացը տեղի էր ունենում միջազգային , մասնավորապես Ռուսաստանի ազդեցության ներքո :

Մեկնաբանություն 3. Չինադադարը հաստատվում է , քանի որ երկու երկրներին էլ հարկավոր էր վերականգնել անկում ապրող սեփական տնտեսությունները :

Կիրառենք պատմության առեղծվածի բացահայտում մեթոդը - Մոնթե

Մելքոնյանի մահը :

Աջակցող հարցեր - ո՞րտեղ սպանվեց Մոնթե Մելքոնյանը, ինչու՞ էր Մոնթեն գտնվում այնտեղ :

Ըստ պաշտոնական տեղեկությունների Մոնթե Մելքոնյանը զոհվել է 1993թ. հունիսի 12-ին ադրբեջանական զրահամեքենայի կրակոցից, երբ հետախուզական նպատակով այցելել էր Աղդամի շրջանի Մարզիլի գյուղի

մատուցներ :

Շահագրգիռ ի՞նչ կողմեր կային Մ. Մելքոնյանի սպանության մեջ :

Տարիների ընթացքում Մոնթեն հակառակվել էր բազմաթիվ մարդկանց: Ըստ Մոնթեի եղբոր տեղեկությունների, մարդասպանը վարձատրվել է սպանության համար ³: Կա վարկած, որ Մոնթեն թակարդն է ընկել , իսկ այդ թակարդը լարել էին ոչ թե թշնամու զինվորները , այլ իրեն մոտ մարդիք:

³ <https://hetq.am/hy/article/20883>

Ինչպես կարող էր մարտերի փորձառու վետերանը սպանվել մի լքված գյուղում և գնալ թշնամու տանկի ուղղությամբ ու հակառակորդին շփոթել իր մարտընկերների հետ: Ըստ մեկ այլ վարկածի, Մոնթեին սպանել են թուրքերը:

Ինչու՞ սպանեցին Մոնթե Մելքոնյանին: Մոնթեն հասցրել էր թշնամիներ ձեռք բերել ոչ միայն ի դեմս թուրքական, իսրայելական, ամերիկյան հետախուզական գործակալությունների այլև իդեմս ծայրահեղական հայրենակիցների, «գաղտնի բանակի» նախկին խմբավորումների գորագլուխների:

Ռազմական տեսանկյունից մասնագիտական բարձր հմտություններ ցուցաբերելու շնորհիվ, 1992թ-ից ստանձնում է Մարտունու պաշտպանական շրջանի շտապի պետի պարտականությունները, նրա ղեկավարությամբ Մարտունին դարձավ Արցախի ամենապաշտպանված և մարտունակ շրջանը: 1993թ. մարտ-ապրիլ ամիսներին նրա ղեկավարությամբ ազատագրվեց նաև Քարվաճառը: Մոնթեն թուրքերի ահ ու սարսափն էր: Մոնթեի ռազմական հաջողությունները և բանակի սերն ու հարգանքը վայելելը հանգիստ չէին թողնում ոչ ներքին, ոչ արտաքին թշնամիներին: Մոնթեին «սպանեցին» իր հայրենասիրության բարձր մակարդակը, ճշմարտախոս և սկզբունքային լինելը:

Թեմայի ուսումնառության վերջում կարող ենք կիրառել ճիշտ պատասխանի գուշակում մեթոդը: Օրինակ՝ աշակերտները պետք է բացահայտեն Արցախյան շարժման կարկառուն ներկայացուցիչներիչ մեկի անունը :5 օր աշակերտներին պետք է տրվի որևէ հուշում այդ մարդու գործունեությունից:

Օր 1. 1990թ. դարձել է «Սասունցի Դավիթ» կամավորական ջոկատի անդամ:

Օր 2. Նրա ղեկավարությամբ ազատագրվել է Հադրութի շրջանի Տող գյուղը:

Օր 3. 1996թ. եղել է ՀՀ պաշտպանության նախարարի տեղակալը:

Օր 4. Ստացել է <<Հայաստանի ազգային հերոս >> և <<Արցախի հերոս>> բարձրագույն կոչումները

Օր 5. Կազմել և իրագործել է <<Հարսանիք լեռներում>> գործողությունը:

Խոսքը Արկաղի Տեր-Թադևոսյանի մասին է:

Եզրակացություն

Այսպիսով, կրթական բարեփոխումներն անխուսափելիորեն առաջ են բերում ուսուցչի ստանձնած դերի փոփոխություն: Այդ փոփոխության գործոնները բազմաթիվ են և, ի վերջո, պայմանավորված են նրանով, որ հասարակական արմատական վերափոխումների հետևանքով որակապես փոխվել է սերունդը՝ նրա մտածողությունը, ձգտումներն ու սպասելիքները, և, ուրեմն, փոխվել են նաև կրթական խնդիրները, դրանց իրականացման պայմանները:

Աշակերտը սովորում է ապրելով ու վերապրելով դասի ամբողջ ընթացքը, նրա համար հաճախ ավելի մեծ կարևորություն ունի ուսուցչի կողմից իրեն գիտելիք մատուցելու ձևը, ուսուցման գործընթացում իր ընդգրկվածության եղանակը, քան բուն գիտելիքն ինքնին: Ինչ: Ինչու: Ինչպես: Յուրաքանչյուր ուսուցիչ մինչև դասարան մտնելն ինքն իրեն հարց է տալիս, թե որն է դասի նպատակը և ինչ պետք է սովորեցնի նա աշակերտին:

Ուսուցչի կողմից ակտիվ մեթոդների յուրացումն առանց աշակերտի անմիջական մասնակցության անհնար է: Մեթոդների կիրառումն ինքնանպատակ չէ: Դրանք նպատակ ունեն զարգացնելու սովորողների ինչպես մտավոր, այնպես էլ զգայական կարողությունները: Մեթոդների արդյունավետ կիրառման բանաձևեր չկան: Ցանկացած դասարան, դասապրոցես եզակի է, անկրկնելի: Ուսուցչի խնդիրն է ընդհանուր սահմանված մեթոդը հարմարեցնել այդ (եզակի) իրավիճակին: Ուսուցչի խնդիրը շարունակում է մնալ աշակերտներին ինքնուրույնաբար կարդացածը հասկանալ սովորեցնելը, գլխավորը երկրորդականից տարբերելը, ինքնուրույն եզրահանգումներ կատարելը: Այսպիսով, պատմաբան-մանկավարժի խնդիրն է յուրաքանչյուր սովորողի համար ստեղծել այնպիսի նպաստավոր միջավայր, օգտագործել այնպիսի մեթոդներ, որոնց շնորհիվ հնարավոր կլինի դրսևորել նախաձեռնողականություն և ստեղծագործական միտք:

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. Արևատուրյան Ա., Գուլբուղադյան Ա., Խաչատրյան Ս., Խրիմյան Ս., Պետրոսյան Մ., Մասնագիտական զարգացման ձեռնարկ, Կրթության ինստ. հրատ. 2004 թ
2. Ինչու՞, Ինչպե՞ս , Գիրք պատմության ուսուցման , Պարադիգմա
3. <https://hetq.am/hy/article/20883>